

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Adam Bodnar

III.7064.121.2016.AN

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSS.422.27.2016.JW

Warszawa, 30 kwietnia 2018 r.

**Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy i Polityki
Społecznej**

Szanowna Pani Minister,

mając na uwadze trudną sytuację dzieci, których rodzice nie partycypują w kosztach ich wychowania, zwracamy się ponownie do Pani Minister o podjęcie dalszych prac legislacyjnych zmierzających do aktywizacji zawodowej dłużników alimentacyjnych.

Dzięki ubiegłorocznym nowelizacjom *Kodeksu karnego*¹ oraz *ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*² ściągalność alimentów do funduszu alimentacyjnego w porównaniu z 2015 r. wzrosła aż o 100 %³, jednak w dalszym ciągu stopa zwrotu jest niewystarczająca dla zrealizowania postulatu samofinansowania funduszu alimentacyjnego. Niska stopa zwrotu wypłaconych przez fundusz alimentacyjny środków w połączeniu z ograniczonymi możliwościami budżetowymi stanowi jeden z czynników uniemożliwiający

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2017 r. poz. 2204, z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 489, z późn. zm.).

³ Według danych z konferencji prasowej Ministra Sprawiedliwości i Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przekazanych 18 grudnia 2017 r. ściągalność alimentów do funduszu alimentacyjnego 2015 r. wynosiła niecałe 13 %, a w trzecim kwartale 2017 r. osiąga 26 %.

skierowanie tej formy pomocy do wszystkich osób uprawnionych do alimentów, które ich nie otrzymują z uwagi na bezskuteczność egzekucji. Należy zwrócić uwagę, że obowiązujący mechanizm zmiany kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z funduszu alimentacyjnego jest związany ze stopą zwrotu przez dłużników alimentacyjnych wypłaconych już świadczeń, a to z kolei jest uwarunkowane głównie skutecznością egzekucji prowadzonych przez komorników sądowych. Zgodnie bowiem z art. 14 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów *Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może podwyższać wysokość kwot, o których mowa w art. 9 ust. 2 oraz art. 10 ust. 1, kierując się wysokością wyegzekwowanych świadczeń alimentacyjnych.*

We wspólnych wystąpieniach Rzecznika Praw Dziecka i Rzecznika Praw Obywatelskich⁴ zwracaliśmy uwagę, że w kwestii zjawiska niealimentacji, działania Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej powinny skupiać się przede wszystkim na poprawie efektywności egzekucji alimentów, w tym przez wykorzystanie istniejących instrumentów rynku pracy, które skutecznie przeciwdziałałyby bierności zawodowej dłużników alimentacyjnych. Preferencje dłużników w dostępie do instrumentów rynku pracy i uruchamianie specjalnych programów adresowanych do dłużników alimentacyjnych pozwoliłoby zwiększyć skuteczność egzekucji alimentów. W tym zakresie postulowaliśmy o uwzględnienie dłużników alimentacyjnych w grupie osób będącej w szczególnej sytuacji na rynku pracy, której przysługuje pierwszeństwo w skierowaniu do udziału w programach specjalnych (art. 49 *ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*⁵). Rozwiązaniem, które mogłoby w realny sposób przyczynić się do zwiększenia stopy zwrotu należności wobec funduszu alimentacyjnego, a w konsekwencji stać się jednym z elementów realizowania postulatu samofinansowania funduszu alimentacyjnego może być obowiązek odpracowania długu alimentacyjnego w drodze prac społecznie użytecznych. Pomimo zapowiedzi⁶ rozwiązań oraz nowelizacji ww. ustawy nie zostały wprowadzone przepisy, które przełożyłyby się m.in. na poprawę efektywności działań podejmowanych w kierunku aktywizacji zawodowej dłużników, a tym samym egzekucji alimentów. Należy dodać, że art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy był znowelizowany przez art.

⁴ Wspólne wystąpienie Rzecznika Praw Dziecka i Rzecznika Praw Obywatelskich z 3 sierpnia 2016 r., RPD:ZSS.422.36.2016.JW, RPO: III.7064.121.2016.AN

⁵ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2017 r. poz. 1065, z późn. zm.).

⁶ DSR-IV.071.2.2017.GJ

3 pkt 3 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 1292), która zmieniła nin. ustawę z dniem 1 lipca 2017 r.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzeczników z 19 marca 2017 r.⁷ Pani Minister poinformowała, że (...) *organy właściwe dłużników nie posiadają narzędzi aktywizujących, które w przypadku uchylających się od pracy dłużników, byłyby najbardziej efektywne. Takie narzędzia posiadają natomiast powiatowe urzędy pracy, które otrzymują w ramach tzw. algorytmu środki finansowe na aktywizację zawodową osób bezrobotnych. W celu skutecznej aktywizacji zawodowej dłużników alimentacyjnych część z ogólnej kwoty tego algorytmu mogłaby zostać przekazana (na wniosek gminy) do gmin z przeznaczeniem na roboty publiczne adresowane do dłużników alimentacyjnych zarejestrowanych w urzędzie pracy (...). Bezrobotni dłużnicy powinni niezwłocznie po zarejestrowaniu w urzędzie pracy otrzymać z gminy skierowanie do pracy w ramach robót publicznych.* W związku z powyższym stanowiskiem prosimy o informacje o występowaniu barier, które nie pozwalają na stosowanie powyższych rozwiązań oraz czy przedstawione powyżej rozwiązania wymagają zmian legislacyjnych.

Mając na uwadze powyższe zwracamy się z uprzejmą prośbą o przekazanie informacji o aktualnym stanie prowadzonych analiz oraz prac legislacyjnych dotyczących aktywizacji zawodowej dłużników alimentacyjnych oraz zastosowania wobec dłużników alimentacyjnych instrumentu w postaci prac społecznie użytecznych.

Z wyrazami szacunku

(podpisy na oryginale)

⁷ III.7064.121.2016.AN, ZSS.422.27.2016.KT